

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра міжнародного права та міграційної політики

Міждисциплінарна курсова робота
на тему:

Санкції щодо Російської Федерації та персональні спеціальні обмежувальні заходи,
спрямовані на припинення агресії РФ проти України.

Студенки 3 курсу МП-31 групи

Галузь знань 29 Міжнародні відносини

Спеціальність 293 Міжнародне право

Мельничук А.С.

Керівник: завідувач кафедри міжнародного права
та міграційної політики, кандидат юридичних
наук, доцент Жукорська Я. М.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS ____

Члени комісії:

_____ (підпис)
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)
(прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК	УМОВНИХ
ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ САНКЦІЙ ТА ПЕРСОНАЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНИХ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ У МП.....	7
1.1. Поняття та види санкцій.....	7
1.2. Поняття та види персональних спеціальних обмежувальних заходів.....	8
1.3. Історія виникнення та застосування санкцій та персональних обмежувальних заходів.....	11
РОЗДІЛ II. САНКЦІЇ ТА ПЕРСОНАЛЬНІ ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ ПРОТИ ДЕРЖАВ АГРЕСОРІВ У ВІЙНАХ, НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	14
2.1. Економічні санкції.....	14
2.2. Дипломатичні санкції.....	15
2.3. Військові санкції.....	16
2.4. Спортивні санкції.....	20
2.5. Персональні обмежувальні заходи.....	22
РОЗДІЛ III. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСОВУВАНИХ САНКЦІЙ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ПЕРСОНАЛЬНИХ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ.....	26
Висновки.....	31
Список використаних джерел.....	34

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

СБУ - Служба Безпеки України

РФ - Російська Федерація

МП - Міжнародне право

МОК - Міжнародний Олімпійський комітет

ВВП - Валовий внутрішній продукт

ВСТУП

Актуальність проблеми. Останнім часом у зв'язку з великими змінами у світі, що стосується багатьох «штучно спричинених криз», початих війн, терористичних операцій значна увагу приділяється розгляду так званих «виправним засобам» санкціям та спеціальним персональним обмежувальним заходам. Вони були уведені та зараз запроваджуються провідними державами та міжнародними організаціями.

Зазвичай обмежувальні заходи та санкції запроваджують поступово - для початку запроваджують візові обмеження стосовно певних громадян, потім йдуть обмеження по юридичним особам, згодом накладаються секторальні санкції.

Зазвичай, таке поступове посилення санкцій відбувається саме через зростання небезпеки з боку держави-агресора.

Якщо розглядати реально кожен ситуацію, то економічні санкції мають найбільший важіль впливу на країни, адже це значно підриває їх фінансовий оборот. Вони дають значну мотивацію для деескалації конфлікту.

Санкції стали ключовим елементом у грі проти агресора, що має вплив на поведінку. Санкції можуть розглядатися як превентивні, так і обмежувальними заходами.

Метою міждисциплінарної курсової роботи є процес знаходження відповідей на реальну дію санкцій та спеціальних персональних обмежувальних заходів на держав-агресорів. Важливо розуміти, яку санкції мають класифікацію, який рівень застосування та частоту. Коли, де, як і до

кого їх застосовують. Важливість дослідження ефективності санкцій та спеціальних обмежувальних персональних заходів.

Відповідно до мети визначимо такі **завдання**:

1. висвітлити теоретичні аспекти санкцій та персональних спеціальних обмежувальних заходів у МП;
2. розкрити особливості поняття та видів санкцій;
3. розкрити особливості поняття та видів персональних спеціальних обмежувальних заходів
4. охарактеризувати персональні обмежувальні заходи;
5. проаналізувати історію виникнення та застосування санкцій та персональних обмежувальних заходів;
6. діагностувати економічні, військові, дипломатичні спортивні санкції ;
7. дати оцінку санкціям та персональним обмежувальним заходам проти держав агресорів у війнах, на прикладі російської збройної агресії проти України;
8. запропонувати заходи з удосконалення ефективності застосовуваних санкцій та спеціальних персональних обмежувальних заходів.

Об'єкт дослідження- система застосування обмежувальних заходів проти РФ за спричинену агресію проти України.

Предмет дослідження- санкції та персональні обмежувальні заходи.

Теоретичною основою дослідження є використання методу аналізу та синтезу, що дало загальне розуміння про санкції та персональні обмежувальні заходи, а також порівняльно-правовий - зіставлення використання санкцій не лише проти РФ за спричинену агресію проти України, а й проти інших країн у різні часові періоди.

Міждисциплінарна курсова робота складається з вступу, трьох розділів та висновків. У вступі обґрунтована актуальність обраної теми дослідження.

У першому розділі визначені теоретичні аспекти санкцій та персональних спеціальних обмежувальних заходів у МП.

Другий розділ міждисциплінарної курсової роботи відображає результати аналізу санкцій та персональних обмежувальних заходів проти держав агресорів у війнах, на прикладі російської збройної агресії проти України.

У третьому розділі роботи окреслена ефективність застосовуваних санкцій та спеціальних персональних обмежувальних заходів.

У висновках підведено досліджувану тему роботи до логічного завершення.

Розділ I. Теоретичні аспекти санкцій та персональних спеціальних обмежувальних заходів у МП.

1.1. Поняття та види персональних спеціальних обмежувальних заходів.

Спеціальні персональні обмежувальні заходи - це дії, які спрямовані на конкретних осіб, певної їх групи або юридичних осіб. Вони мають на меті накладити обмеження через їхню поведінку, їх певні дії, щоб змінити дії або зробити їх відповідальними за певні дії чи політичні рішення. Згідно чинного міжнародного права, існує кілька видів персональних обмежувальних заходів [11]:

1. По - перше, спочатку дане питання стосується у відмові видачі віз: держави можуть відмовляти у видачі віз певним особам або групам осіб, щоб обмежити їх право на в'їзд на свою територію через певну їх поведінку, що спричинили протиправні дії.

2. По-друге, це - економічні санкції, вони включають в себе заморожування банківських рахунків осіб, інвестицій та інших фінансових активів конкретних осіб, групи осіб або компаній.

3. Обмеження на торгівлю зброєю.

4. Персональні санкції включають в себе заборону на в'їзд, заборону на фінансові операції тощо, які можуть бути накладені на конкретних осіб.

5. Заборони на торгівлю з певними компаніями.

Такі заходи вживаються для покарання за порушення норм та принципів міжнародного права, також національну безпеку країн для

впливу на політичні рішення або для забезпечення безпеки та стабільності міжнародних відносин [11].

Згідно з українським законодавством, що стосується вживанням заходів за порушення норм міжнародного права, то Рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 11 грудня 2022 року були запроваджені персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи проти громадян Російської Федерації, а також її юридичних осіб. Це було запроваджено через спричинене повномасштабне вторгнення РФ на територію України 24 лютого 2022 року [10]. Згідно даного списку, який був затверджений Указом Президента, то це стосується:

1. Блокування активів: тимчасове позбавлення фізичної або юридичної особи права користуватися та розпоряджатися належними їй активами.

2. Обмеження господарської діяльності.

3. Обмеження на ресурси, повітряне сполучення та перевезення територією України.

4. Запобігання виведенню капіталів за межі України: спрямовані на запобігання виведенню фінансових активів за кордон.

5. Зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань.

6. Анулювання або призупинення дії ліцензій та інших дозволів: включає в себе анулювання або призупинення окремих дозволів на користування надрами та інші види діяльності.

1.2. Поняття та види санкцій.

Застосування санкцій у міжнародних відносинах є механізмом примусу, який покликаний протидіяти загрозам миру та безпеці усього міжнародного співтовариства, і є вкрай важливим елементом сучасної дипломатії, особливо, що стосується ситуації сьогодні - збройної агресії Російської Федерації (далі - РФ) проти України. Цей інструмент, що використовується

державами та міжнародними організаціями, ґрунтується на досягненні конкретних політичних цілей і часто спрямований на вплив щодо зміни поведінки держав-агресорів тощо. Однак, варто зазначити, що санкції в міжнародному праві - це складна взаємодія законності, ефективності та етичних міркувань суспільства [4].

Для конкретного розуміння призначення міжнародних санкцій у міжнародному співтоваристві необхідно розглянути поняття «*міжнародні санкції*».

Міжнародні санкції - це примусові заходи, які спрямовуються колективно чи односторонньо, що, в свою чергу, вживаються державами або міжнародними організаціями проти інших держав чи міжнародних організацій, які порушують чи порушили міжнародне право. Варто зазначити, що вони можуть застосовуватися в односторонньому або багатосторонньому порядку [13].

Для подальшого розуміння нашої теми, необхідно розглянути інтерпретування терміну «*міжнародні санкції*» згідно Закону України. Поняття терміну розкривається у ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Згідно п. 22 ч. 1 ст. 1 Визначення термінів, то міжнародні санкції - це санкції (заходи), які визнаються Україною згідно до договорів, що підписала Україна або рішень міждержавних об'єднань чи міжнародних, міжурядових організацій, учасником яких є Україна, а також іноземних держав (у порядку чітко визначеному Кабінетом Міністрів України) щодо замороження активів визначених осіб або обмеження будь-якого доступу до них.

На сьогодні існує чотири види найбільш застосованих санкцій:

1. економічні;
2. дипломатичні;
3. військові;
4. спортивні.

Ці санкції також можуть бути як персональні (індивідуальні) так і секторальні (вид економічних санкцій, що спрямований на певні сектори економіки конкретної країни, а не на її загальну економіку чи її урядові структури).

Варто зазначити, що санкції мають так звану «звичайну структуру», яка є «шаблонною» для пакету санкцій, тобто вони включають:

1. ембарго на постачання певної зброї;
2. обмеження на в'їзд певних осіб;
3. заморожування активів, що належать особам або організаціям з спеціально складеного списку;
4. обмеження щодо певних секторів економічної діяльності, що стосується обмеження торгівлі, обмеження надання послуг тощо.

Сьогодні існує декілька списків, що стосуються накладення санкцій та певні держави або міжнародні організації:

Санкції приймаються Радою Безпеки ООН. Це застосовується до всіх держав-членів ООН. Варто зазначити, що будь-який з п'яти постійних членів Ради Безпеки ООН може накласти вето на резолюцію про санкції. До прикладу, під час розпочатої збройної агресії Росії проти України, перша в свою чергу, використовувала своє право вето для блокування санкцій ООН [5].

Санкції Європейського Союзу приймаються Європейською Радою.

Санкції США накладаються Управлінням з контролю за іноземними активами - це підрозділ Міністерства фінансів США.

Санкції Великої Британії також впроваджуються Міністерством фінансів.

Австралійські санкції впроваджуються Міністерством закордонних справ і торгівлі.

1.3. Історія виникнення та застосування санкцій та персональних спеціальних обмежувальних заходів у МП.

Історія виникнення та застосування санкцій та персональних спеціальних обмежувальних заходів у міжнародному праві має глибоке коріння. Однак, навіть сьогодні залишається вкрай важливим елементом сучасної дипломатії. Сьогодні, у зв'язку з веденням війн у світі, коректне застосування санкцій та персональних спеціальних обмежувальних заходів є вкрай важливим для вирішення чисельної кількості проблем для міжнародного співтовариства.

Застосування санкцій та спеціальних персональних обмежувальних заходів у міжнародному праві є політикою не лише окремих держав, а й міжнародних організацій, таких як ООН та ЄС, які прагнуть підтримувати міжнародну стабільність, всесвітню безпеку та сталий глобальний розвиток [2].

З давніх часів санкції використовувалися для впливу на інші країни та народи.

У Стародавній Греції Афіни могли накладати економічні санкції на інші грецькі міста-держави, які порушували свої союзницькі зобов'язання або вступали в союз з ворогом.

Наприклад, правителі Римської імперії могли накладати економічні санкції на тих, хто виступав проти їхнього правління або намагався підняти повстання [2].

Під час холодної війни санкції були інструментом боротьби між США та СРСР. Обидві сторони застосовували санкції для досягнення власних політичних, економічних і військових цілей.

Сполучені Штати Америки та союзники запровадили економічні та політичні санкції проти СРСР і країн Варшавського договору. Ці санкції включали в себе як торговельні обмеження, заборону на імпорт, фінансові обмеження тощо.

СРСР також запровадив санкції проти США та союзників. Ввели обмеження на торгівлю та технологічний обмін.

Також обидві сторони запровадили санкції проти третіх країн, які вони вважали неприйнятними у політиці до себе. США наклали санкції на країни, які заявляли про нейтралітет у її конфлікті з СРСР, тоді як останній прагнув обмежити торгівлю з країнами, які були партнерами США [2].

Отже, з давніх часів існували порушення міжнародного права і стає зрозуміло, що завжди існувало за це покарання. Однак, варто зазначити, що вона не мало характеру сучасних покарань, але вміщував певні елементи. Спеціальні персональні обмежувальні заходи - це заходи, спрямовані на конкретних осіб або групи фізичних чи юридичних осіб. Ці заходи мають на меті накласти обмеження на їхню поведінку, щоб змусити їх змінити

свою поведінку або притягнути до відповідальності за певні дії чи політичні рішення. Застосування санкцій у міжнародних відносинах є механізмом примусу, покликаним протидіяти загрозам миру та безпеці міжнародної спільноти в цілому, і є важливим елементом сучасної дипломатії. Санкції, що застосовуються державами та міжнародними організаціями, ґрунтуються на досягненні конкретних політичних цілей і, як правило, спрямовані на вплив на поведінку держав-агресорів та інших суб'єктів.

Розділ 2. Санкції та персональні обмежувальні заходи проти держав агресорів у війнах, на прикладі російської збройної агресії проти України.

2.1. Економічні санкції.

Економічні санкції - це торговельні або фінансові обмеження, накладені однією або кількома державами на певні суверенні держави, групи або окремих осіб, а також міжнародні організації. Економічні санкції не обов'язково вводяться з суто економічних причин, їх можуть ввести з політичних, військових, а також соціальних причин. Економічні санкції можуть застосовуватися для досягнення національних або міжнародних цілей. Зрозуміло, з не безпечним процесом введення для міжнародного співтовариства [17].

Ефективність санкцій зараз питання досить є суперечливе. Існує дуже багато прикладів невдач, коли санкції мали непередбачувані наслідки для країн, що їх запровадили чи для світового співтовариства.

Економічні санкції проти Російської Федерації є однією з основних форм обмежувальних заходів, запроваджених внаслідок вторгнення в Україну 24 лютого 2022 році. Ці санкції стосуються абсолютно різних аспектів [17]:

1. Обмеження щодо експорту та імпорту товарів чи послуг РФ.
2. Обмеження на товари подвійного призначення: заборонено експорт товарів подвійного призначення для військового використання РФ.
3. Обмежений доступ до технологій та окремих послуг, які стосуються питання розробки чи підтримки нафтових, газових родовищ.

Ці заходи були та є спрямовані на послаблення військового потенціалу Росії, цілі, щоб примусити її зробити деескалацію конфлікту, зменшити її економічну спроможність підтримувати війну абсолютно у всьому від виготовлення зброї до придушення повстань в середині держави. Санкції та інші спеціальні персональні обмежувальні заходи були запроваджені державами-членами Європейського Союзу та іншими країнами, які підтримують позицію України про її державний суверенітет та територіальну цілісність, зараз ЄС продовжує застосовувати економічні санкції проти Російської Федерації ще на шість місяців - до 31 липня 2024 року [18].

Після цього держави-учасниці повинні розуміти, що це принесло у результаті у війні Росії проти України.

2.2. Дипломатичні санкції.

Дипломатичні санкції - ще один із інструментів міжнародного тиску, який застосовується державами для впливу на держав-агресорів чи міжнародні організації. Вони зазвичай виглядають як офіційні протести, обмеження у певних відносинах між країнами або конкретними обмеженнями, спрямованими на певних дипломатичних працівників дипломатичного корпусу або представництво країни у певних міжнародних організаціях [13].

Ці санкції вводять у відповідь на різноманітні події, які можуть стосуватися порушення норм та принципів міжнародного права, державного тероризму, порушення прав та свобод людини або агресія проти інших країн. Метою їхнього застосування є - тиск для зміни поведінки держави чи міжнародної організації, які спричинили негативні дії.

Дипломатичні санкції можуть в себе включати повне чи часткове припинення дипломатичних відносин, вимогу вивезення дипломатичного персоналу задля безпеки їх життя та здоров'я, заборону проведення дипломатичних зустрічей із представниками держави-агресора чи її союзників, заборону в'їзду на територію країн для дипломатичних працівників, а також фінансові санкції, такі як заморожування банківських рахунків на території певної держави [13].

Однією з найважливіших та найключовіших рис дипломатичних санкцій є саме їх характер - відкритості та створення на основі міжнародних правил та конвенцій. Вони стають більш прийнятними для міжнародної спільноти, оскільки вони підкріплені конкретними доказами порушень або негативних дій.

Однак, варто зазначити, що дипломатичні санкції також можуть мати негативні наслідки, такі як погіршення відносин між країнами, зменшення можливостей для подальшого діалогу та необхідної співпраці.

Зрозуміло, що ефективність дипломатичних санкцій залежить від кількох факторів, яка включає в себе міжнародну підтримку, якість доказової бази порушень та готовність санкціонуючої сторони використовувати інші форми тиску для досягнення необхідних цілей [19].

Мета дипломатичних санкцій - вплив на міждержавні відносини між державами, до яких застосовано санкції, та державами-членами ООН. Формами дипломатичних санкцій є повне або часткове розірвання дипломатичних відносин, скорочення кількості працівниць дипломатичного персоналу.

Історично, що стосується дипломатичних санкцій, то прикладом може слугувати те, що відповідно до Резолюції Ради Безпеки ООН, Рада

зобов'язала всі держави скоротити рівень своїх дипломатичних місій та консульств в Югославії під час збройного конфлікту там.

Якщо розглядати питання, що стосується України, то дипломатичні санкції проти Російської Федерації - це вид обмежувальних заходів, які спрямовані на вплив поведінки російського уряду та покарання за акти агресії проти України.

Основні елементи дипломатичних санкцій України проти РФ.

1. Заборона на в'їзд російських чиновників та дипломатичних представників, які підтримують збройну агресію.

2. Закриття консульських установ.

3. Анулювання дипломатичного статусу для окремих дипломатичних представників чи цілих представництв.

2.3. Військові санкції.

Міжнародні санкції сьогодні є важливим інструментом для стримування російської агресії проти України та в певному вигляді покарання осіб, в обов'язковому порядку причетних до цього конфлікту [16].

22 листопада 2023 року Верховна Рада України ухвалила Постанову № 3489-IX "Про застосування персональних спеціальних економічних обмежувальних заходів проти Російської Федерації та Республіки Білорусь в оборонно-промисловій сфері" ("Рішення РНБО").

Рішення РНБО застосовує персональні спеціальні економічні обмежувальні заходи ("секторальні санкції") проти Російської Федерації та Республіки Білорусь строком на 50 років.

Варто зазначити, що секторальні санкції стосуються саме оборонної промисловості і в першу чергу охоплюють питання торгівлі товарами військового призначення та подвійного використання РФ [16].

Згідно Закону України "Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання", товари військового призначення включають в себе - військову техніку, військові послуги, усі військові технології, технічні дані про послуги та техніку, технічну допомогу та базові технології в створенні та підтриманні техніки військової.

Також туди входять і товари подвійного використання - в свою чергу, це вироби, обладнання, матеріали, програмне забезпечення, технології, які не призначені спеціально для військового використання і лише використовуються на додаток до цивільного використання або для товарів військового призначення, зброї масового знищення, засобів доставки цієї зброї, ядерного вибухового обладнання тощо.

Отже, керуючись вищезазначеним, то секторальні санкції включають в себе:

1. Заборону на торгівлю товарами військового призначення.
2. Призупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань перед резидентами РФ та Республіки Білорусь.
3. Заборона передачі технологій та прав інтелектуальної власності резидентам РФ та Республіки Білорусь.
4. Заборона резидентам РФ та Республіки Білорусь набувати охоронні документи та вчиняти інші дії, пов'язані із захистом прав інтелектуальної власності.

5. Заборона реєстрації та акредитації організацій колективного управління, створених резидентами РФ та Республіки Білорусь.

6. Припинення спільних проектів і промислових програм у секторі безпеки та оборони.

7. Заборона інвестування в юридичні особи, що здійснюють виробництво товарів військового призначення.

Міністерству закордонних справ України доручено інформувати компетентні органи Європейського Союзу, США та інших країн про застосування вищезазначених секторальних санкцій до Російської Федерації та Республіки Білорусь [15].

Варто зазначити, що військові санкції застосовуються державами для відбиття агресії, коли інші засоби не змогли спрацювати. Тоді, основна мета держав-опонентів - не допустити застосування військових санкцій проти себе. Військові санкції вводяться через миротворчу систему ООН. За винятком випадків самозахисту від збройної агресії або участі в санкціях Ради Безпеки ООН, застосування сили однією державою проти іншої заборонено і є міжнародним злочином [15].

Для того, щоб застосувати військові санкції, спочатку необхідно визначити конкретний вид санкції, який є необхідний для врегулювання ситуації в світі, притягнення держави до відповідальності та відновлення справедливості у світі. Основними видами військових санкцій сьогодні є:

1. Роззброєння та розпуск збройних сил.
2. Знищення військового потенціалу.
3. Ліквідація мілітаристських організацій.

2.4. Спортивні санкції.

Звичайно, ми звикли чути про військові, економічні, дипломатичні санкції, але у спорті їх теж використовують як засіб політичного впливу та форми міжнародної відповідальності. Даний вид санкцій використовують вже понад 100 років. Вперше дану практику використали із заборони МОК (Міжнародний олімпійський комітет) на участь в Олімпійських іграх 1920 року командам країн, які зазнали поразки у Першій світовій війні.

Наступного разу використали в Парижі в 1924 році, де діяла заборона для учасників з Німеччини, але іншим колишнім союзникам було дозволено змагатися.

Знову, в 1948 році в Лондоні участь Німеччини і Японії також були заборонені через їхню роль у Другій світовій війні.

Отже, спортивні санкції - це заходи, які застосовуються для покарання або тиску на певні країни, через спортсменів або спортивні організації за неналежну поведінку або поведінку, що суперечить принципам міжнародного права або попередньо були порушені принципи міжнародного спорту. Спортивні санкції застосовують через міжнародні спортивні федерації, Олімпійський комітет тощо.

До спортивних санкцій належать:

1. Заборона участі в міжнародних змаганнях.
2. Скасування або перенесення спортивних подій.
3. Заборона організації спортивних заходів у окремо визнаних країнах.
4. Заборона видачі віз спортсменам для участі у спортивних заходах.

Спортивні санкції можуть застосовуватися за низку правопорушень саме у міжнародному спорті, включаючи допінг, корупцію, расову дискримінацію, а також за порушення норм та принципів міжнародного права - політичні та регіональні конфлікти та інші проступки, що загрожують чесності та принципам спорту [14].

Однак, як і у всіх інших сферах, спортивні санкції можуть мати значні негативні наслідки, що стосуються погіршення відносин між спортсменами, країнами та спортивними організаціями, що може вплинути на участь спортсменів у майбутніх змаганнях та спортивних заходах.

Після російського вторгнення в Україну на росіян і білорусів обрушилася велика кількість спортивних санкцій [15]:

1. їх позбавили можливості проведення всіх міжнародних змагань, тобто, без дозволу проведення змагань, які мали бути організовані на їхній території;
2. спортсмени з Російської Федерації та Республіки Білорусь були виключені з Паралімпійських ігор;

Варто зазначити, що МОК - Міжнародний олімпійський комітет рекомендував заборонити російським і білоруським спортсменам брати участь у всіх можливих спортивних змаганнях, тому понад 100 міжнародних різних спортивних федерацій виконали цю рекомендацію та позбавили право агресорам проти України брати участь у змаганнях.

Варто зазначити, що були зафіксовані не одні порушення зі сторони чиновників Російської Федерації та Республіки Білорусь, які використовували гроші, корупцію та лояльних чиновників, у тому числі своїх громадян. Але, на щастя, поки що їхні зусилля були марними.

Президент МОК - Міжнародний олімпійський комітет Томас Бах підтримав проведення продовження спортивних санкцій до кінця війни, а саме до перемоги України у даному збройному конфлікті.

Багато науковців стверджують, що масштаб цього заходу був безпрецедентним. Але, просто необхідно зазначити, що російське вторгнення в Східну Європу також є абсолютно безпрецедентним з часів Другої світової війни.

Не зважаючи на вищевказане, на жаль, для російських і білоруських спортсменів все ще залишаються певні можливості та виходи заявити про себе на світовій спортивній арені. Наприклад, через їхні індивідуальні виступи в іноземних клубах і на деяких окремих змаганнях.

Також, останнім часом є випадки, особливо в боксі, коли вони повертаються на рівні національних збірних.

Для того, щоб закрити ці прогалини, у певній невідомості спортивних санкцій, парламентська комісія з питань молоді та спорту запропонувала створити новий механізм для введення та проведення персональних спортивних санкцій.

2.5. Персональні обмежувальні заходи.

Відповідно до міжнародного права, спеціальні персональні обмежувальні заходи, спрямовані на запобігання агресії Російської Федерації проти України, відіграють важливу роль у забезпеченні міжнародного миру і безпеки, захисті суверенітету і територіальної цілісності України та дотриманні норм та принципів міжнародного права.

Одним з основних інструментів, що використовуються при застосуванні персональних обмежувальних заходів, є санкції. Санкції в себе

включають заборону на в'їзд до певних країн особам, які пов'язані з російським урядом або неприйнятною поведінкою в сторону збройного конфлікту Росії проти України, а також заморожування їхніх фінансових активів у всіх міжнародних фінансових установах. Ці заходи спрямовані не лише на покарання осіб, причетних до агресії або тих, хто її підтримує, а й на запобігання в подальшому втручання у питання суверенітету різних держав та підтримці агресивної поведінки.

Варто зазначити, що для того, щоб такі заходи були ефективними, важливо, щоб вони були чітко узгоджено побудовано між низкою держав та організацій, які мають спільний інтерес у запобіганні агресії та відновленні міжнародного правопорядку. Вони обов'язково повинні відповідати міжнародним стандартам прав людини і забезпечувати неупередженість і прозорість їх застосування [20].

Що стосується питання в Україні, то рішення «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» від 26 лютого 2023 року введено в дію Указом Президента України від 26 лютого 2023 року 115/2023 Відповідно до статті 5 Закону України "Про санкції" Рада національної безпеки і оборони України вирішила [10]:

1. Підтримати внесені Службою безпеки України (СБУ) пропозиції щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій).
2. Застосувати персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) до: фізичних осіб згідно з додатком 1; юридичних осіб згідно з додатком 2.
3. Кабінету Міністрів України разом зі Службою безпеки України та Національним банком України забезпечити реалізацію і

моніторинг ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), передбачених пунктом 2 цього рішення.

4. Міністерству закордонних справ України поінформувати компетентні органи Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та інших держав про застосування санкцій і порушити перед ними питання про запровадження аналогічних обмежувальних заходів [11].

Згідно Додаток 1
до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 26 лютого 2023 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)", введеного в дію Указом Президента України від 26 лютого 2023 року № 115/2023 фізичні особи, до яких застосовуються персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи [6].

Вид обмежувального заходу блокування активів – це тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися своїми активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано належати (через інших фізичних або юридичних осіб) або вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними; запобігання виведенню капіталів за межі України; зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань; заборона передання технологій, прав на об'єкти права інтелектуальної власності; відмова в наданні та скасування віз резидентам іноземних держав, застосування інших заборон в'їзду на територію України.

Згідно Додаток 2
до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 26 лютого

2023 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)", введеного в дію Указом Президента України від 26 лютого 2023 року № 115/2023 юридичні особи, до яких застосовуються персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи [7].

Вид обмежувального заходу для юридичних осіб застосовується до блокування активів – тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними; запобігання виведенню капіталів за межі України; зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань; заборона передання технологій, прав на об'єкти права інтелектуальної власності [7].

Розділ 3. Ефективність застосовуваних санкцій та спеціальних персональних обмежувальних заходів.

Питання про проблему санкцій та їхньої ефективності залишається дуже складною темою для України, її західних партнерів та країн, які теж зазнають військових нападів від інших країн [3].

Хоч і санкції та спеціальні персональні обмежувальні заходи тривалий час вважали майже одним єдиним дієвим засобом врегулювання різних світових конфліктів та в подальшому уникнути можливість щодо будь-яких військових ескалацій.

Усі керувалися однією логікою, краще чимось торгувати ніж воювати. Отже, логіка одна - розірвання економічних зв'язків, повинно виглядати так, що це кінець світу для держави і потрібно припинити агресію.

Зрозуміло, що після 24 лютого 2022 року цивілізований світ наклав значну кількість санкцій різного виду на РФ, важливі з них - це фінансові та торговельні. Поки що, перші мають найшвидший ефект, бо фінанси – це так звана «кровоносна» система економіки, яка одразу реагує на будь-які зміни [9].

Торговельні санкції, в свою чергу, повільніші, але разом з фінансовими надійно можуть зменшити економічну активність країни-агресора.

Варто зазначити, що історія пам'ятає багато воєн, які мали торгове підґрунтя та на які реальний вплив мали санкції.

Якщо згадувати, англо-нідерландські війни у 17-18 столітті за право торгувати з колоніями або опіумні війни в Китаї у 19 столітті. Тому санкції, які обмежують торгівлю певної країни, самі по собі є формою війни.

Варто зазначити, що обмеження у пересуванні, наприклад, авіаційного, у короткостроковій перспективі малоефективні. Тим більше, їх відчують лише ті громадяни Росії, які можуть дозволити собі туристичні подорожі за кордон, хоч кудись. Але, велика кількість статистик та соціальних опитувань показує, що таких менше 5%.

Однак, варто зазначити, що у довгостроковій перспективі наслідки цих санкцій повинні бути руйнівними для держави окупантів, адже вони відобразяться на можливостях цілих поколінь.

Звісно, кожному зрозуміло, що цивілізований світ хотів би, щоб наслідки усіх санкцій були швидкими, а їх реальний вплив вимірювався не роками чи місяцями, а тижнями.

Якщо розглядати ситуацію дуже детально, то Російська Федерація вже стала країною, яка має найбільше санкцій. Вона отримала цей статус через більшу кількість накладених на неї обмежень ніж на Іран чи Південну Корею.

Зараз необхідно заглибитися саме в економічну сферу, адже за розміром ВВП (далі - Валовий внутрішній продукт) Російську Федерацію та Канада можна прирівняти— 1,5 трлн дол. та 1,6 трлн дол.

Варто зазначити, що залежність динаміки розвитку економік обох держав, особливо, після дефолту Російської Федерації у 1998 році перевищує аж 95%. Це означає, що останні 20 років та навіть більше періоди зростання економіки та її спад в Росії нічим не відрізнявся від Канади [15].

На Росію в той час тиснули лише звичайні економічні чинники. Йдеться мова саме про санкції, які пов'язані з анексією Криму та окупацією частин Донецької та Луганської областей української території у 2014 році.

Крім того, це вказує на потужну інтегрованість РФ у світову економіку, передусім – через постачання сировинних ресурсів. Виділяється хіба що

Якщо ж знову звертатися до економічних джерел, то вже з 2013 року по 2020 рік Внутрішній Валовий Продукт Російської Федерації впав з аж 2,3 трлн. дол. до 1,5 трлн. дол. Або, якщо підраховувати це у відсотках, то на 35%. Основна причина даного зменшення економіки стосується саме падіння цін та ринкового попиту на російські енергоносії у світі [15].

Санкції проти держави - агресора - Російської Федерації у 2014 році особливо не дали якогось значного та необхідного результату на економіку Російської Федерації. Тому, зараз, особливо після 24 лютого 2022 року, у російській політичній верхівки немає страху чи реального розуміння про введення тих чи інших санкцій та їх ефективність.

Якщо розглядати Росію та Польщу, то ВВП на душу населення у Російській Федерації (12 тис. дол.) та за рівністю купівельної спроможності (30 тис. дол.) Росія протягом останніх двадцяти років точно була подібна до Польщі, та забезпечувала комфортні умови для життя свого населення.

Якщо заглядати у майбутнє, то тепер варто порівнювати Російську Федерацію та Іран. Ці дві країни значно схожі між собою за структурою експорту - це стосується як нафти, так і газу. Того частина цього становить 70%.

В обох країнах дуже висока так звана нафтова рента, якщо розглядати по країнам, то в Ірані цей показник становить близько до 20%, а в Російській Федерації – 10%.

Якщо розглядати неостанню економіку у світі, то до прикладу, у Канаді нафтова рента становить не більше 1,5%, але варто зазначити, що

дана країна за покладами чорного золота посідає третє місце у світі, тобто 9,7%. В свою чергу, Іран посідає четверте місце у світі 9%, а Росія вже посідає шосте місце у світі, а саме – на 6,2%.

Зараз, на нашу думку постає цікава ситуація, а саме те, що на Росію та Іран спіткала так звана "голландська хвороба" – гостра залежність економіки та бюджету від експорту одного-двох видів сировини, який забезпечує левову частку державних доходів; при цьому потреби населення в товарах і послугах задовольняються за рахунок імпорту, а внутрішнє виробництво є слабким [12].

Для того, щоб зрозуміти, що чекає на Росію, то варто розглянути досвід Ірану, який протягом десятиліть, якщо можна так сказати «потерпав» ід різноманітних санкцій.

Варто зазначити, що історія санкціонування Ірану розпочалася ще чотири десятиріччя тому. Але, певно, найяскравішим кейсом є саме 2012 рік, коли Європейський Союз заборонив імпорт іранської нафти [1].

Після цього безліч саме іранських банків відключили від SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications/ Товариство всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій) і врешті решт заморозили понад 100 млрд. дол. банківських активів [13].

До цього, варто згадати ще і США, які заборонили будь-які інвестиції в Іран чи навіть, того що стосувалося постачання до них будь-яких технологій, які могли, хоч трішки стосуватися модернізації нафтової сфери.

Наслідком усього цього для Ірану стало падіння ВВП від 10% до 24%, потім 38%, а у 2012 році - 40%. Тому, якщо вірити в дану статистику, то

можна стверджувати, що для Росії це лише початок, та кожен наступний рік для неї повинен ставати все гіршим [13].

Зрозуміло, що ніхто ні з нас, ні з провідних політиків світу, навіть не має уявлення, як далі буде розвиватися ситуацію, пов'язана з війною Росії в Україні. Зараз, хоч і російська економіка можливо і переживає певну кризу, але варто зазначити, що фінансувати війну у неї є прекрасні можливості. Вона здатна купувати різні види озброєнь в Китаї, Ірані тощо [12].

На нашу думку, продаж російських енергоносіїв за низькі ціни негативно вплине на ВВП Російської Федерації, що в подальшому призведе до неможливості підтримки даної галузі [8].

Підсумовуючи все вищевказане, то на Росію чекає: дефолт - країна не в змозі оплатити свої борги вчасно, ВВП буде весь час знижуватися, що повинно, в свою чергу змусити російське населення бунтувати, інфляція - зниження купівельної спроможності грошової одиниці, використання золотовалютного резерву, соціальну нестабільність та територіальну цілісність.

ВИСНОВКИ

Всесвітня історія це довготривалий та надзвичайно важкий процес. Варто зазначити, що кожен період супроводжувався різними війнами, терористичними актами, певним соціальним напруженням в середині держави тощо.

Але, тут варто зазначити, що за всі протиправні дії, що стосуються порушенням національного чи міжнародного права повинні нести за собою покарання та певні наслідки.

Зазвичай, для даного процесу використовуються різні види обмежувальних заходів. Застосування кожного виду санкцій має свою мету, яку обов'язково потрібно досягнути.

Це все застосовується для того, щоб знову відновити міжнародний порядок та запобігти новим загрозам миру та безпеці. Зрозуміло, що весь цивілізований світ шукають ефективні засоби для стримування держав-агресорів з метою забезпечення відновлення стабільності.

Санкції можуть бути спрямовані на країни, це можуть бути секторальні санкції, тобто вони спрямовані на певні сектори санкцій та певний вид діяльності держави, а також санкції можуть спрямовуватися на окремих осіб - юридичних, фізичних, також вони застосовуються для політичних лідерів, чиновників, бізнесменів (персональні, особисті, індивідуальні).

Звичайно, особисті, персональні та індивідуальні санкції мають спільну мету - змусити людину або суб'єкт влади змінити свою поведінку.

Особисті санкції: Це заходи, спрямовані безпосередньо проти конкретної особи, часто політичного чи громадського діяча. Наприклад, заборона в'їзду в країну, заморожування банківських рахунків або обмеження в міжнародних фінансових операціях.

Персональні санкції: Це обмеження, які вводяться проти конкретної особи або осіб, але можуть мати ширший обсяг впливу, включаючи родину чи бізнесні інтереси. Наприклад, заборона на участь у публічних заходах або ізоляція від міжнародних контактів.

Індивідуальні санкції: Це заходи, спрямовані проти конкретної особи, але застосовуються шляхом впливу на її особисті ресурси чи можливості, такі як майно, фінансові активи або можливості подорожувати.

Основні цілі, які включають в себе санкції:

1. політичний тиск - дії, які спрямовані на суб'єктів, з метою зміни їх рішень чи дій через порушення норми міжнародного права;
2. з метою покарання - за порушення міжнародного правопорядку чи порушення прав людини;
3. захист національних інтересів - захист держави від економічних, територіальних посягань тощо;
4. підтримка прав людини - демократія та захист прав, свобод людини;
5. геополітичний баланс - зміцнення партнерів та послаблення конкурентів;
6. запобігання масового знищення населення - обмеження ресурсів та технологій.

Санкції можуть бути різних видів: економічні, дипломатичні, військові, спортивні тощо.

Варто зазначити, що санкції можуть застосовуватися окремо або в комплексі для швидшого досягнення цілі.

Деякі обмежувальні заходи можуть мати вплив на економіку країни-агресора, що матиме позитивний результат для міжнародної спільноти чи в свою чергу, все ж таки призвести до ще більш негативних змін у поведінці держави та стати малоефективними.

Вперше, санкції як інструмент політичного впливу на різні суб'єкти застосував Наполеон Бонапарт, коли заборонив французьким союзникам

або країнам чи колоніям, які на той час належали Франції торгувати з Великою Британією. Проте усі ці санкції стали більш поширеними в часи Ліги Націй - міжнародна міждержавна організація, створена з метою розвитку співробітництва, досягнення миру і безпеки між різними народами світу.

Звичайно, певне залякування країн-агресорів в певні часи історії працювало і продовжує певною мірою це робити, прикладом слугує Іран. Але, на нашу думку сьогоднішнє застосування санкцій проти РФ є малодієвим, адже Росія вже більше двох років має можливість безперервно фінансувати війну.

Хоч і Росія зараз має зниження в економіці, що стосується ВВП чи продажу нафти чи газу, але зараз вона може забезпечувати комфортний рівень життя для російських громадян.

Тому, зараз вкрай важливо на міжнародному рівні забезпечувати реальне виконання санкцій та недопустити їх обхід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдулаєв Р. А. Правові аспекти застосування санкцій ЄС проти Російської Федерації та окремих осіб у зв'язку з діями, що підривають суверенітет і територіальну цілісність України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 22. С. 223-229.http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1_2018/53.pdf
2. Абдуллаєв Р. А. Правове регулювання санкцій у праві Європейського Союзу: дис... на здобуття ступеня док. філ: 15.09.2022. Одеса: 2022. 198 с.<https://dspace.onua.edu.ua/items/004fcb9c-6124-441f-958b-cd96227d371e>
3. Бобровицький, А., Гавриленко Н., Гончарук А., Широкий І. Ус, Г., Юлдашев Р. Міжнародні санкції як інструмент стримування російської агресії проти України. Київ: НІСД. 2023. 76 с. https://niss.gov.ua/sites/default/files/202311/ad_sanktsii_do_verstky_na_site_17_11_2023.pdf
4. Гіщинський І. Інституційно-аналітичні основи санкційної політики України: квал., робота : 13.04. 2023. Львів, 2023. 75 с.<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6635/1/Гіщинський%20Ігор.pdf>
5. Дейнега В. А. Політика ЄС щодо Росії в умовах російсько-української війни : квал., робота : 15.06. 2023. Київ : 2023. 58 с.<https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/60308>
6. Додаток до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 грудня 2022 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)", введеного в дію Указом Президента України від 11 грудня 2022 року № 863/2022.

URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/16/81/9bfb33651b71a3c16fa0485021b37448_1670781496.pdf

(дата звернення: 30.04.2024).

7. Додаток 2 до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 жовтня 2022 року "Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)", введеного в дію Указом Президента України від 19 жовтня 2022 року № 726/2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/111/f520190n55.docx> (дата звернення: 30.04.2024).
8. Ковальчук А. Торговельно-економічне співробітництво України та Європейського союзу: Квал. робота на здобуття освітнього ступеня магістра спеціальності «Економіка»: 22.12. 2023. Київ: 2023. 98 с. https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/62466/1/ФЕБА_2023_051_Ковальчук.pdf
9. Кузьо Т. Революція, націоналізм і криміналітет. Київ: Дух і літера. 2018. 560 с. <https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Publitsyst-inform-viyna-KUZ-O-Putins-War-Against-Ukraine.pdf>
10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 грудня 2022 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)": Указ Президента від 11 грудня 2022 року. № 863/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/863/2022#Text> (дата звернення: 30.04.2024).
11. Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій): Рішення ради національної безпеки і оборони України. № n0022525-22. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0022525-22#n2> (дата звернення: 30.04.2024).
12. Розгадка феномену: голландська хвороба та її економічні наслідки. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/rozgadka-fenomeny-gollandska-hvoroba-ta-ii-naslidki-maksymchuk-wvve> (дата звернення: 30.04.2024).
13. Роль санкцій у сучасному світі: між інструментом тиску та геополітичною ситуацією. URL: <https://finap.com.ua/rol-sanktsij-u-suchasnomu-sviti-mizh-instrumentom-tysku-ta-geopolitychnoyu-strategiyeyu/> (дата звернення: 30.04.2024).
14. Санкції, запроваджені ЄС щодо Росії через вторгнення в Україну. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_uk (дата звернення: 30.04.2024).
15. Санкції проти РФ. URL: <https://mfa.gov.ua/protidiya-agresiyi-rf/sankciyi-proti-rf> (дата звернення: 30.04.2024).
16. Санкція проти Росії: Правильна оцінка фактів. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/sanktsiyi-proti-rosiyi-pravilna-otsinka-faktiv/> (дата звернення: 30.04.2024).
17. Федірко Н. В., Гамкрелідзе К.Ю. Економічні санкції як інструмент протидії міжнародним конфліктам на прикладі російсько-української війни. *Вчені записки*. 2023. № 30. С. 129-145. <https://ir.kneu.edu.ua/items/92304da9-de43-49d8-9bc3-3f55cf8a8e48>
18. Харчук О.О., Озерова К. О. Економічні санкції як засіб відновлення міжнародної законності. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 300 - 303. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Chk_up_2014_4_73.pdf

- 19.Цибенко Д. О. Використання сучасних методів ведення економічної війни між Росією і ЄС : дипл., робота : 27.05.2021. Київ: 2022. 102 с.https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/57050/1/ФМВ_292_2022_Цибенко%20Д..pdf
- 20.Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (Swift).
URL:
<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf> (дата звернення: 30.04.2024).

